

Мащенко Марина Анатоліївна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри підприємництва, торгівлі і
логістики Національного технічного
університету «Харківський політехнічний
інститут»

Шапран Євген Миколайович,
доктор технічних наук, професор, завідувач
кафедри підприємництва, торгівлі і
логістики Національного технічного
університету «Харківський політехнічний
інститут»

Петрухнов Олексій Валерійович,
аспірант кафедри підприємництва, торгівлі і
логістики Національного технічного
університету
«Харківський політехнічний інститут»

Mashchenko Maryna,
Doctor of Science (Economics), Professor,
National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»,
<https://orcid.org/0000-0002-8863-6040>

Shapran Evgen
Doctor of Science (Economics), Professor,
National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»,
<https://orcid.org/0000-0002-9236-0905>

Petrukhnov Oleksiy,
PhD student, National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»,
<https://orcid.org/0009-0008-2162-4732>

**ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК КАТАЛІЗАТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА:
ВЗАЄМОВИГІДНА СПІВПРАЦЯ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A CATALYST FOR ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT:
MUTUALLY BENEFICIAL COOPERATION FOR ECONOMIC GROWTH**

Мащенко М. А., Шапран Є. М., Петрухнов О. В.
Державно-приватне партнерство як
каталізатор розвитку підприємництва:
взаємовигідна співпраця для економічного
зростання. *Український журнал
прикладної економіки та техніки.*
2023. Том 8. № 2. С. 45 – 51.

Mashchenko M., Shapran E., Petrukhnov O.
Public-private partnership as a catalyst for
entrepreneurship development: mutually
beneficial cooperation for economic growth.
*Ukrainian Journal of
Applied Economics and Technology.*
2023. Volume 8. № 2, pp. 45 – 51.

Обґрунтовано, що державно-приватне партнерство це рушійна сила розвитку підприємництва, оскільки воно відкриває нові перспективи та можливості для створення сприятливого підприємницького середовища. Сформовано основні принципи державно-приватного партнерства України щодо розвитку підприємництва. Систематизовано завдання програми розвитку державно-приватного партнерства щодо розвитку підприємництва, а саме ряд цілей і завдань, спрямованих на підтримку та стимулювання розвитку підприємництва через державно-приватне партнерство: створення сприятливого інвестиційного клімату; підтримка малого та середнього підприємництва; розвиток інноваційного підприємництва; розширення експортного потенціалу; стимулювання співпраці між секторами. Запропоновано основні напрями становлення державно-приватного партнерства в Україні щодо розвитку підприємництва. Для забезпечення успішного державно-приватного партнерства (ДПП) для розвитку підприємництва запропоновано такий методичний підхід, який включає наступні етапи: аналіз потреб та цілей; розробка стратегії державно-приватного партнерства щодо розвитку підприємництва; удосконалення законодавчої бази; створення механізмів комунікації; фінансова підтримка; створення сприятливого регуляторного середовища; підтримка освіти та навчання; моніторинг та оцінка спільних проектів ДПП. Цей методичний підхід допоможе створити сприятливу платформу для державно-приватного партнерства та сприяти розвитку підприємництва. Дослідження принципів, методів і напрямів реалізації механізмів державно-приватного партнерства дозволило побудувати організаційно-економічну модель його функціонування з метою розвитку підприємництва, що дозволить ефективно координувати дії підприємств, ринкових інституцій та державних органів для спільного розвитку підприємництва та досягнення позитивних соціально-економічних результатів.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, підприємництво, соціально-економічний розвиток, бізнес.

Public-private partnership (PPP) is considered one of the effective instruments for collaboration between the government and the private sector in stimulating economic development. PPP can catalyze entrepreneurial growth, foster a favorable business environment, and accelerate infrastructure and socio-economic projects. This research aims to develop theoretical and methodological approaches to ensure public-private entrepreneurial development partnerships.

Public-private partnership (PPP) is recognized as a driving force for entrepreneurial development, as it opens new prospects and opportunities for creating a favorable business environment. Ukraine's public-private partnership's entrepreneurial development principles have been formulated. The objectives and tasks of the program for the development of public-private partnerships for entrepreneurial development have been systematized, including goals and studies aimed at supporting and stimulating entrepreneurship through public-private partnerships: creating a favorable investment climate; supporting small and medium enterprises; fostering innovative entrepreneurship; expanding export potential; promoting sectoral collaboration. The main directions for establishing public-private partnerships in Ukraine for entrepreneurial development have been proposed. The following methodological approach is suggested to ensure a successful public-private partnership for entrepreneurial development, which includes the following stages: analysis of needs and goals, development of a strategy for public-private partnership for entrepreneurial development, improvement of the legislative framework, the establishment of communication mechanisms, financial support, creation of a favorable regulatory environment, support for education and training, monitoring and evaluation of joint PPP projects. This methodological approach will help create a conducive platform for public-private partnerships and contribute to entrepreneurial development. Research on the principles, methods, and directions for implementing public-private partnership mechanisms has allowed the construction of an organizational and economic model for its functioning with the aim of entrepreneurial development, enabling effective coordination among enterprises, market institutions, and government bodies for joint entrepreneurial development and the achievement of positive socio-economic results. Recommendations have been developed to ensure public-private partnerships for entrepreneurial development, which will contribute to economic growth.

Keywords: *public-private partnership, entrepreneurship, socio-economic development, business.*

Вступ

У сучасному світі, де економічна конкуренція стає все більш жорсткою, співпраця між державним сектором і приватним бізнесом стає ключовим фактором для досягнення стабільного та сталого економічного розвитку. Одним із засобів, що сприяють цьому, є державно-приватне партнерство (ДПП) – форма співробітництва, що об'єднує ресурси та знання обох сторін з метою реалізації спільних проєктів і програм.

Державно-приватне партнерство це рушійна сила розвитку підприємництва, оскільки воно відкриває нові перспективи та можливості для створення сприятливого підприємницького середовища. Злагоджена взаємодія держави та приватного сектору стимулює економічне зростання, сприяє залученню приватного капіталу, поєднує ресурси, а також сприяє реалізації інноваційних проєктів.

Державно-приватне партнерство в контексті забезпечення інвайронментальної безпеки та аналіз моделей державно-приватного партнерства в умовах забезпечення інвайронментальної безпеки досліджено в роботах Мащенко М.А. [1, 2], де обґрунтовано, що однією з важливих умов для успішного здійснення соціально-економічної модернізації як на національному, так і на регіональному рівні є сприяння розвитку тісної співпраці держави та бізнесу. Данилишин Б. [3] досліджував сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічно-му розвитку держави. Дослідження світових моделей державно-приватного партнерства та їх адаптація на національному просторі мають місце в наукових розробках вчених-економістів [4-9], сутність інвайронментальної економіки досліджували вчені-економісти Хопнер А., Кант Б., Шолтенс Б. [10], сутність державно-приватного партнерства України [11].

Аналіз джерел та публікацій щодо питання державно-приватного партнерства як каталізатора розвитку підприємництва показав, що є багато розробок окремо щодо розвитку державно-приватного партнерства, окремо щодо розвитку підприємництва, але не достатньо напрацьовано щодо обґрунтувань ролі державно-приватного партнерства як каталізатора розвитку підприємництва; відсутній методичний підхід до взаємовигідної співпраці держави та бізнесу, що сприятиме економічному зростанню.

Визначення мети та цілей дослідження

Метою статті є розвиток теоретико-методичних підходів щодо забезпечення державно-приватного партнерства для розвитку підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження

Державно-приватне партнерство є взаємовигідною співпрацею між державою і приватним сектором з метою спільного розвитку і досягнення економічного зростання. Розглянемо ключові аспекти співпраці.

По-перше, це сприяння інфраструктурному розвитку. Державно-приватне партнерство може забезпечити фінансування та експертизу для будівництва та розвитку інфраструктури, такої як транспортні системи, енергетика, комунікації тощо. Це стимулює підприємницьку діяльність, сприяє зростанню бізнесу та покращує умови для інвестицій.

По-друге, держава та приватний сектор можуть об'єднати свої ресурси та капітал для

фінансування проектів, що дозволить зменшити фінансові ризики для приватних підприємств та стимулює їх до участі в нових ініціативах та інвестиціях.

По-третє, обмін експертизою та знаннями: державно-приватне партнерство сприяє обміну експертизою, технологіями та знаннями між державними органами та приватними підприємствами. Це сприяє підвищенню ефективності, інноваціям та розвитку підприємництва в цілому.

По-четверте, державно-приватне партнерство може бути особливо корисним для малих та середніх підприємств (МСП), надаючи їм доступ до ресурсів, фінансування, ринків та експертизи, яку надає держава або великі приватні компанії. Це може сприяти зростанню МСП, створенню нових робочих місць та підтримці економічного розвитку.

По-п'яте, державно-приватне партнерство може сприяти створенню регуляторних рамок та політик, що сприяють розвитку підприємництва. Держава та приватний сектор можуть спільно працювати над створенням сприятливого бізнес-середовища, зниженням бюрократичних перешкод та поліпшенням регуляторного клімату.

Основні принципи державно-приватного партнерства України щодо розвитку підприємництва [3, 5] подано на рис. 1.

Рис. 1. Основні принципи державно-приватного партнерства України щодо розвитку підприємництва (сформовано авторами на основі [3, 5])

Завданнями програми розвитку державно-приватного партнерства щодо розвитку підприємництва є ряд цілей і завдань, спрямованих на підтримку та стимулювання розвитку підприємництва через державно-приватне партнерство. Основними завданнями такої програми можуть бути:

Створення сприятливого інвестиційного клімату. Програма має на меті створення сприятливих умов для залучення інвестицій в підприємництво шляхом співпраці державних і приватних суб'єктів. Це може включати поліпшення правової бази, спрощення процедур реєстрації та ліцензування бізнесу, забезпечення захисту прав власності та стимулювання розвитку інфраструктури для підприємництва.

Підтримка малого та середнього підприємництва. Програма має на меті підтримку розвитку малого та середнього бізнесу, який вважається одним із ключових джерел економічного зростання та зайнятості. Це може включати надання фінансової підтримки, доступ до кредитних ресурсів, консультативну підтримку, навчання та підвищення кваліфікації підприємців, а також створення сприятливих умов для їх діяльності.

Розвиток інноваційного підприємництва. Програма може спрямовуватися на підтримку розвитку інноваційного підприємництва, що сприяє впровадженню нових ідей, технологій та продуктів на ринок. Це може включати створення інкубаторів та інноваційних центрів, надання фінансової та консультативної підтримки стартапам, організацію навчальних та менторських програм для інноваторів.

Розширення експортного потенціалу. Програма може спрямовуватися на підтримку експорту та залучення іноземних інвестицій шляхом розвитку експортно-орієнтованого підприємництва. Це може включати створення сприятливих умов для експорту, підтримку виробників та експортерів, організацію міжнародних виставок та ярмарків, просування українських товарів та послуг на зовнішніх ринках.

Стимулювання співпраці між секторами. Програма може сприяти співпраці між

державними і приватними суб'єктами, включаючи підприємства, університети, дослідницькі інститути та інші сторони. Це може включати партнерства для спільного вирішення глобальних проблем, обмін знаннями та технологіями, спільні дослідження та розробки, а також сприяння інноваційному розвитку та комерціалізації наукових досягнень.

Основні напрями становлення державно-приватного партнерства в Україні щодо розвитку підприємництва подано на рис. 2.

Рис. 2. Основні напрями становлення державно-приватного партнерства в Україні щодо розвитку підприємництва (розробка авторів)

Успішний розвиток та ефективна реалізація державно-приватного партнерства для підприємницького розвитку вимагає впровадження комплексу стратегічних і тактичних заходів, які створюють необхідні умови для активізації потенціалу партнерства. Ці заходи спрямовані на забезпечення економічної стійкості країни та її конкурентоспроможності на світовому ринку. До основних із них можна віднести такі (рис. 3).

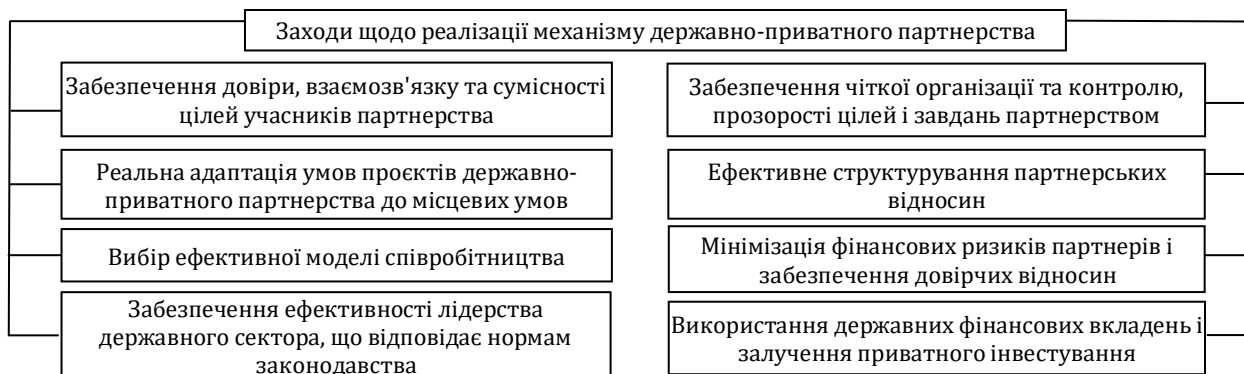

Рис. 3. Заходи щодо забезпечення функціонування механізму державно-приватного партнерства щодо розвитку підприємництва (авторська розробка)

Для забезпечення успішного державно-приватного партнерства (ДПП) для розвитку підприємництва можна запропонувати такий методичний підхід, який включає наступні етапи:

Аналіз потреб та цілей. Спочатку необхідно провести аналіз потреб держави та приватного сектору з метою визначення спільних цілей та областей співпраці. Це дозволить зорієнтувати партнерство на конкретні завдання та проєкти, які сприятимуть розвитку підприємництва.

Розробка стратегії щодо забезпечення державно-приватного партнерства з метою розвитку підприємництва. На основі аналізу потреб необхідно розробити стратегію ДПП. Вона повинна включати визначення ролей та відповідальності кожного партнера, механізми прийняття рішень, механізми контролю та оцінки результатів спільних проєктів.

Важливо мати встановлену законодавчу базу, яка регулює ДПП та створює правовий фреймворк для співпраці держави та приватного сектору. Закони та нормативні акти повинні бути прозорими, стабільними та захищати інтереси всіх сторін.

Створення ефективних механізмів комунікації між державою та приватним сектором. Це може включати створення робочих груп, комітетів або спеціальних платформ для обговорення

та координації спільних проєктів. Чітка та відкрита комунікація сприятиме вирішенню потенційних проблем та конфліктів.

Фінансова підтримка щодо забезпечення державно-приватного партнерства як каталізатора розвитку підприємництва. Держава може надати фінансову підтримку приватному сектору шляхом надання грантів, субсидій, кредитів та інших фінансових інструментів. Це може стимулювати приватні підприємства до участі у спільних проєктах та розвитку підприємницької діяльності.

Створення сприятливого регуляторного середовища щодо забезпечення державно-приватного партнерства з метою розвитку підприємництва. Важливо забезпечити сприятливе регуляторне середовище для підприємництва шляхом спрощення бюрократичних процедур, зниження адміністративних перешкод та покращення бізнес-клімату. Держава повинна активно співпрацювати з приватним сектором для виявлення та усунення проблем, що заважають розвитку підприємництва.

Підтримка освіти та навчання. Держава може сприяти розвитку підприємництва шляхом підтримки освітніх програм та навчальних закладів, які надають підприємницькі знання та навички. Це допоможе створити кваліфіковану робочу силу та сприятиме залученню нових талантів у підприємницьку сферу.

Моніторинг та оцінка. Важливо встановити систему моніторингу та оцінки спільних проєктів ДПП. Це дозволить визначити їхню ефективність, виявити потенційні проблеми та внести необхідні корективи для досягнення успіху.

Цей методичний підхід допоможе створити сприятливу платформу для державно-приватного партнерства та сприяти розвитку підприємництва. Важливо забезпечити взаємовигідність для обох партнерів, захищати їхні інтереси та спільно працювати на досягнення спільних цілей розвитку економіки.

Аналіз принципів, методів і напрямів реалізації механізмів державно-приватного партнерства дав змогу розробити організаційно-економічну модель його функціонування з метою сприяння розвитку підприємництва (див. рис. 4).

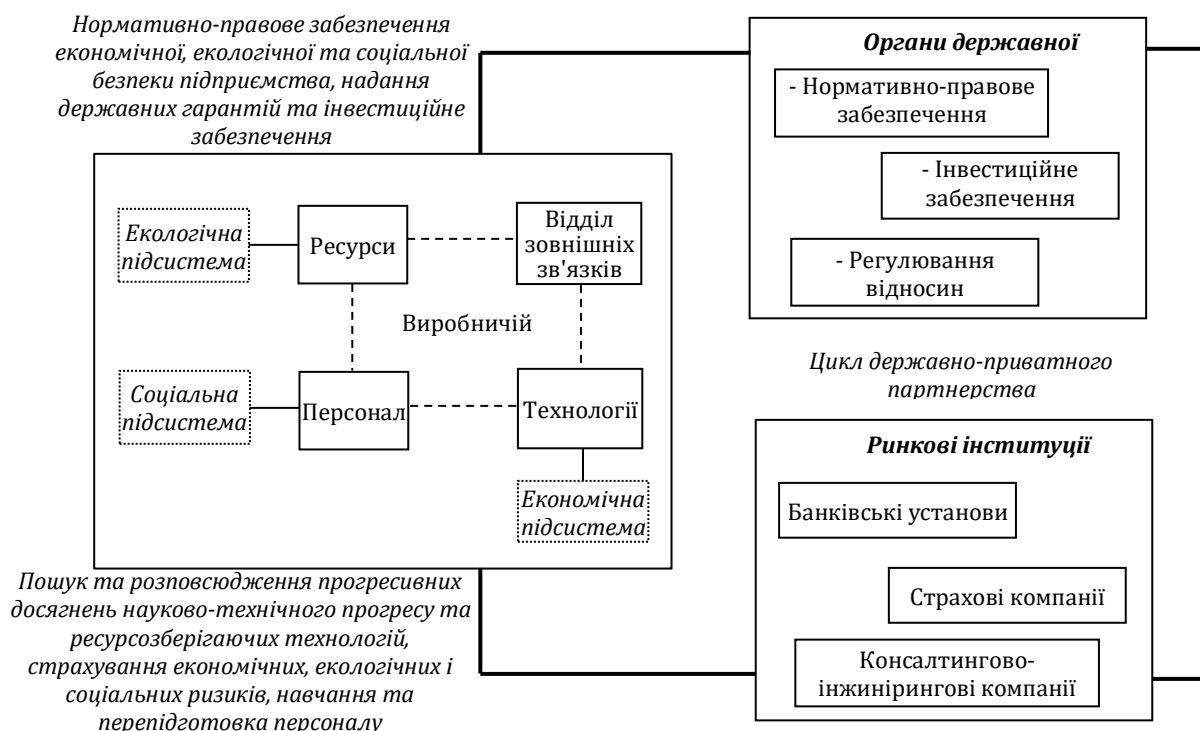

Рис. 4. Організаційно-економічна модель державно-приватного партнерства щодо розвитку підприємництва (авторська розробка)

Державно-приватне партнерство являє собою процес циклічної взаємодії між підприємствами, державними органами та ринковими інституціями.

Державні органи виступають регуляторами відносин всередині партнерства, забезпечуючи нормативно-правове регулювання економічної, екологічної та соціальної безпеки. Вони

також надають державні гарантії повернення інвестицій у разі залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів.

Ринкові інституції, до яких належать банки, страхові та консалтингові компанії, виконують завдання з пошуку та поширення передових науково-технічних досягнень і ресурсозберігаючих технологій, страхування економічних, соціальних та екологічних ризиків, а також організації навчання, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів промислових підприємств.

Механізм державно-приватного партнерства для розвитку підприємництва можна реалізовувати на трьох рівнях взаємодії:

Рівень підприємств. На цьому рівні передбачається співробітництво між окремими підприємствами з метою впровадження передових технологій і забезпечення інноваційного розвитку.

Рівень ринкових інституцій. На цьому рівні встановлюється взаємодія з фінансово-кредитними установами для отримання фінансових ресурсів, консалтингово-інжиніринговими компаніями для підвищення кваліфікації кадрів, проведення маркетингових досліджень ринків та оновлення виробничих фондів. Також це може включати пошук стратегічних партнерів.

Рівень держави. На цьому рівні передбачається співробітництво з державними установами, включаючи органи місцевої та центральної влади, для реалізації механізмів фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих дій підприємств, а також для реалізації соціальних проєктів.

Такий підхід до державно-приватного партнерства дозволяє ефективно координувати дії підприємств, ринкових інституцій та державних органів для спільного розвитку підприємництва та досягнення позитивних соціально-економічних результатів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Державно-приватне партнерство це рушійна сила розвитку підприємництва, оскільки воно відкриває нові перспективи та можливості для створення сприятливого підприємницького середовища. Сформовані основні принципи державно-приватного партнерства України щодо розвитку підприємництва. Систематизовано завдання програми розвитку державно-приватного партнерства щодо розвитку підприємництва: створення сприятливого інвестиційного клімату; підтримка малого та середнього підприємництва; розвиток інноваційного підприємництва; розширення експортного потенціалу; стимулювання співпраці між секторами. Запропоновано основні напрями становлення державно-приватного партнерства в Україні щодо розвитку підприємництва.

Для забезпечення успішного державно-приватного партнерства (ДПП) для розвитку підприємництва запропоновано такий методичний підхід, який допоможе створити сприятливу платформу для державно-приватного партнерства та сприяти розвитку підприємництва.

Аналіз принципів, методів і напрямів реалізації механізмів державно-приватного партнерства дав змогу розробити організаційно-економічну модель його функціонування з метою сприяння розвитку підприємництва, яка може бути реалізована на трьох рівнях взаємодії.

Список літератури

1. Мащенко М.А. Державно-приватне партнерство як умова забезпечення інвайронментальної безпеки. *Ефективна економіка*. 2018. №12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6738>.
19. Мащенко М.А. Аналітичний огляд моделей державно-приватного партнерства у розрізі забезпечення інвайронментальної безпеки. *Агросвіт*. 2018. №12. С. 31-35.
20. Данилишин Б. Державно-приватне партнерство – стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу. URL: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2>.
21. Yescombe E.R. *Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance*. London: Yescombe Consulting Ltd, 2007. 368 p.
22. Сімак С.В. Світовий досвід організації державно-приватного партнерства. *Наукові праці Науково-методичний журнал Чорноморський державний університет ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія «Державне управління»*. 2014. Випуск 223/2014. Том 235. С. 88-94.
23. Renda A., Schrefler L. *Public-Private Partnerships: Models and Trends in the European Union. The European Parliament*. 2005. № IP / A / IMCO / SC / 2005-161. P. 65-67.
24. Worldbank. URL: <http://ppi.worldbank.org/>.
25. Одягайло Б.М., Москаленко О.М. Державно-приватне партнерство як інститут розвитку інноваційної сфери в Україні: загальні засади та міжнародний досвід. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2010. №1 (21). URL: <http://www.kneu.dp.ua/wp-content/uploads/2015/05/Visnik-N1-21-2010.pdf#page=9>.

26. Мішеніна Н.В., Ярова І.Є., Мішеніна Г.А. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства у сфері природогосподарювання в умовах децентралізації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 319-330.
27. Hoepner A.G.F., Kant B., Scholtens B., Yu P.-S. Is the journal Ecological Economics really in itself a poor and misleading guide to what ecological economics is about? A reply to «Influencing the perception of what and who is important in ecological economics». *Ecological Economics*. 2013. Vol. 89. P. 174-176.
28. Про державно-приватне партнерство: Закон України № 2404-VI від 01 липня 2010 року. URL: <http://www.nau.ua/druk.php?name=332930-01072010-0.txt>.

References

1. Maschenko, M.A. (2018). «Public-private partnership as a condition for ensuring environmental safety». *Efektivna ekonomika*. no. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6738>.
2. Maschenko, M.A. (2018). «Analytical review of models of public-private partnership in terms of ensuring environmental safety». *Ahrosvit*. no. 12., pp. 31-35.
3. Danylyshyn, B. «Public-private partnership – a strategic form of interaction between government and business». Available at: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2>.
4. Yescombe, E.R. (2007). *Public-Private Partnerships: Principles of Policy and Finance*. Yescombe Consulting Ltd. London. UK.
5. Simak, S.V. (2014). «World experience of public-private partnership organization». *Naukovi pratsi Naukovo-metodychnyj zhurnal Chornomors'kyj derzhavnyj universytet im. Petra Mohyly kompleksu «Kyievo- Mohylians'ka akademiia»*. Seriya «Derzhavne upravlinnia». vol. 223/2014 (235), pp. 88-94.
6. Renda, A., Schrefler, L. (2005). «Public-Private Partnerships: Models and Trends in the European Union». *The European Parliament*. no. IP / A / IMCO / SC / 2005-161, pp. 65-67.
7. Worldbank. Available at: <http://ppi.worldbank.org/>.
8. Odiahajlo, B.M., Moskalenko, O.M. (2010). «Public-private partnership as an institution for the development of the innovation sphere in Ukraine: general principles and international experience». *Visnyk Kryvoriz'koho ekonomichnoho instytutu KNEU*. no. 1 (21). Available at: <http://www.kneu.dp.ua/wp-content/uploads/2015/05/Visnik-N1-21-2010.pdf#page=9>.
9. Mishenina, N.V., Yarova, I.Ye., Mishenina, H.A. (2017). «Development of public-private partnership mechanisms in the field of environmental management in conditions of decentralization». *Marketing i menedzhment innovatsij*. no. 1, pp. 319-330.
10. Hoepner, A.G.F., Kant, B., Scholtens, B., Yu, P.-S. (2013). «Is the journal Ecological Economics really in itself a poor and misleading guide to what ecological economics is about? A reply to «Influencing the perception of what and who is important in ecological economics». *Ecological Economics*. vol. 89, pp. 174-176.
11. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo. Zakon Ukrainy. (2010). [On public-private partnership: Law of Ukraine]. No 2404-VI dated July 01, 2010. Available at: <http://www.nau.ua/druk.php?name=332930-01072010-0.txt>.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2023 р.